

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. האומר פתיתי את בתו של פלוני משלם בושת ופגם על פי עצמו ואין משלם קנס..2
- ב. האומר גנבתי משלם את הקרן על פי עצמו ואין משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה.....3
- ג. המית שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו.....5
- ד. המית שורי עבדו של פלוני אין משלם ע"פ עצמו.....5
- ה. זה הכלל כל המשלם יתר על מה שהזיק אינו משלם ע"פ עצמו.....5
- ו. פלגא ניזקא קנסא.....6
- ז. פחת נבילה ... שהבעלים מטפלין בנבילה ... שהתם משלם חצי נזק מגופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה.....6
- ח. שייר חצי כופר.....7
- ט. כמה שהזיק משלם ע"פ עצמו אבל פחות...אינו משלם ע"פ עצמו ... והלכתא פלגא ניזקא קנסא.....7
- י. חצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא.....8
- יא. האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכיל תרנגולי רברבי משונה הוא.....9
- יב. ולא מגבינן בבבל אבל זוטרי אורחיה הוא ומגבינן ואי תפס לא מפקינן מיניה....10
- יג. מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ולא יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר ולא תשים דמים בביתך.....13
- הדרן עלך אלו נערות.....15
- א. נערה שנתפתתה בושתה ופגמה וקנסה של אביה ... עמדה בדין עד שלא מת האב ... מת האב ... לא הספיקה לעמוד בדין...עמדה בדין עד שלא בגרה.....15

דף מא.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

א. האומר פתיתי את בתו של פלוני משלם בושת ופגם על פי עצמו ואין משלם קנס

אין אדם משלם קנס¹ בכל מקום בהודאת פיו אלא על פי עדים, לפיכך האומר אנסתי או פתיתי בתו של פלוני² אינו משלם קנס, אבל משלם בשת ופגם ובאנוסה צער³, בהודאת פיו, וכן בת שתבעה איש בדין ואמרה לו אנסת או פתית אותי והוא אומר לא היו דברים מעולם, הרי זה נשבע שבועת הסת שאילו הודה היה משלם לה בשת ופגם וצער על פי עצמו.

י"א⁴ שהמודה שאנס, כשם שפטור מן הקנס כך פטור מלישא אותה לאשה וי"א⁵ ששתי מצוות הן והייב לישאנה.

נערה בזמן שהיא ברשות אביה, שהוא חייב לשלם את הקנס לאביה, והודה בפניה על האונס או על הפיתוי, כיון שהאב הוא בעל הדין על קנס זה, נמצא

¹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה יב

² ואיירי באופן שאין מועילה מחילתה כגון שאמרה בעת שבעל אותה שאינה מוחלת כדלעיל דף מ. או שיש לה אב שאינה יכולה למחול שהרי כל שבחה שלו והיא התובעת כיון שהיא הבעל דין ביחס למעשה שנעשה לה אבל תובעת עבור אביה וכמש"כ בכס"מ שם. ועיין ערוה"ש אבן העזר סימן קעו סעיף כח, ועיין אבן האזל הלכות חובל ומוזיק פרק ה הלכה ו שכתב ואף דאיתא בגמ' דמפותה אין לה צער, י"ל דזהו דוקא במפותה אבל כשאינה רוצה רק דזווי אנסה מסתבר דיש לה צער.

³ יש לתמוה על זה שהרי כתב בפרק ה' מהלכות חובל שאם הודה מעצמו פטור מן הנזק ומן הצער. והנגיד רבינו יהושע מבני בניו של רבינו נשאל על זה והשיב משפט הצער בנערה אינו כמו משפטו בנחבל לפי שבנערה ענין נוסף והוא הפגם והפגם ישלם אותו על פי עצמו ושמו משפט הצער. כס"מ שם. ועיין מעשה רקח ונראה לומר עוד שמדקדוק דברי רבינו שם נראה שהצער בחובל משום לתא דקנס הוא שהרי כבר נתן לו הרפוי, והיינו טעמא שכיון שהוא מרפאו א"צ דבר אחר, משא"כ הצער של אנוסה דאין לה שום תרופה בעולם אין זה בכלל קנס ולכך חייב אף ע"פ עצמו. ועיין אבן האזל הלכות חובל ומוזיק פרק ה הלכה ו ונראה דיש חילוק גם בצער דכיון דיכול אביה למוסרה למנוול ומוכה שחין א"כ הרי בהדמים שיקבל יש בזה תשלומין שיחשוב האב גם בעד הצער שלה, ואפי' כשהיא טוענת אנסת ופתית אותי שכתב שם הרמב"ם דיש לה צער ע"פ עצמו, היא ג"כ היתה יכולה ליקח דמים ממנוול ומוכה שחין. ובאור שמת שם סברת רבינו הוא לחלק דבחבל בבן חורין, הלא כיון שאינו משלם עפ"י עצמו נזק, א"כ כי נותן לו שבת נותן לו מה שבטלו ממלאכתו כל יום, כיון דאינו נותן לו דמי ידו, ורק תשלומי נזק שפחות בדמיו ממה ששוה למכור בשוק זה לא עומד למכירה, וכן תשלומי צער, הלא הוא ענין שכבר עבר, שצער, אבל אין דרך אדם בר דעת לצער עצמו בחסרון אבר בעד כל דמים שיתנו, וכמו דאמר הגמרא (ב"ק פ"ה ע"א) ה"נ לא שקיל ומצער נפשו, לכן בזה אינו משלם עפ"י עצמו, אבל בתולה שעומדת להתקדש, ויטול אביה דמיה מהמקדש, וכשהיא בעולה היא נפגמת הרבה, וכן הצער, הלא ביד אביה לצערה במסרו אותה למנוול ולמוכה שחין, ולכן צערה לאביה, וכיון שעומדת היא לכך לזה משלם המאנס פגם וצער ע"פ עצמו, דממונא מעליא הוי.

⁴ שרשי הי"ם שם

⁵ הרדב"ז ז"ל בתשו' השניות ח"א סי' י"ט וסי' סג

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

שהודה שלא בפני בעל דין⁶, ואינו חשוב מודה בקנס, ואם יבואו עדים אחר כך חייב לשלם.

ואף אם מת אביה אחרי שהודה בפניה, ועכשיו עריכים לשלם לה את הקנס, שנמצא שעתה היא בעלת הדין, עידדו אחרונים לומר, שכיון שבשעה שהודה היה הקנס שייך לאביה ולא לה, און הודאתו שהודה אז בפניה פוטרתו.

ובזמן הזה שאין דנים בבית דין דיני קנסות י"א⁷ שחייב בהודאתו. וי"א⁸ שדינו כדין מודה בקנס וכמו שיבואר הלאה.

ב. האומר גנבתי משלם את הקרן על פי עצמו ואין משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה

המודה שעשה דבר המחייבו קנס פטור מלשלם⁹, ואין חייב קנס אלא על פי עדים¹⁰, ואפילו הודה חוץ לבית דין שלא בפני בית דין¹¹, ואף כשבהודאתו לא חייב את עצמו בממון אחר, ואפילו הודה מחמת יראתו שיבואו עדים, פטור. שנאמר בחיוב כפל של הטוען טענת גנב (שמות כב פסוק ח) **אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַ אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ**, ודרשו¹² ולא המרשיע את עצמו, שעל פי

⁶ מנ"ח מ' סא אות טז. וע"ש, שלכס"מ נערה פ"ב הי"ג בד' רמב"ם שם, שאף כשאביה קיים והתשלומים אינם שלה, מ"מ כיון שהם באים מחמתה השובה תובעת בענינם, אפשר שהמודה בפניה פטור משום מוב"ק, ומ' שמ"מ אף המודה בפני האב פטור, ועי' הפלאה כתובות מא ב, בד' רמב"ם שם, שהאב אינו יכול לתבוע את הקנס בלא הרשאה מהבת, ולכאן לדעתו אין המודה בפניו פטור.

⁷ סמ"ע סימן א ס"ק יח, משום דקי"ל כהרמב"ן [בספר הזכות כתובות ט"ו ע"א מדפי הרי"ף] דבזמן הזה לא מיפטר בהודאתו ואפילו לא באו עדים, וכדבריו סתם הטור לקמן בסימן שמ"ח [סעיף ז' - ח']

⁸ ש"ך יורה דעה סימן רסו ס"ק נב, ואף על גב דודאי קי"ל דהודאת בע"ד כק' עדים דמי אפילו לחיוב אפילו בזמן הזה וכמו שנתבאר בח"מ סימן ע"ט ופ' וכמה דוכתי היינו דוקא במילי דממונא אבל במילי דקנסא כיון דאין דנין דיני קנסות בזמן הזה ולא מהני הודאתו לפטור א"כ הודאתו לחיוב נמי לאו הודאה היא

⁹ רמב"ם נו"מ פ"ב ה"ח ונערה פ"ב הי"ב

¹⁰ עיין תשו"ר ר' אליעזר (גארדאן) סי' ח שביאר גדרו שהתורה לא נתנה רשות לבית דין לענוש אדם בקנס על פי הודאת עצמו, אף על פי שהדבר אמת. ובחי' ר"ש שקאפ (ירושלים תשע"א) בענייני קנס קונ' ב אות ג, וכע"ז שם ב"ק סי' יז (כב), ביאר משום שחייב קנס הוא על גוף האדם ולא על ממון, ולפיכך אינו נאמן לחייב את עצמו, שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו ועי' שו"ת הרשב"א ח"ב סי' רלא, שג' שמעם פטור מוב"ק הוא משום שאין משים עצמו רשע, וע"ש ח"ה סי' קנה וריטב"א כתובות עב א. ובזכר יצחק ח"ב סי' מז אות ה, וכע"ז בלבוש מרדכי ב"ק סי' כו (מג) ובשרידי אש ח"א עמ' רעה ובשיעורי ר"ש רוזובסקי מכות ה א אות רלה,, שכיון שכל זמן שלא נמרו בית דין את דינו אינו חייב כלל, אינו "בעל" דין על הבית דין לומר להם לחייבו, ולכן אין לחייבו מדין הודאת בעל דין.

¹¹ שלכו"ע אם יבואו אחר כך עדים, אין הודאה זו פוטרתו מהקנס

¹² ב"ק סד: ועה. ועי' זכר יצחק ח"ב סי' מז אות ה, שאין זו דרשה, אלא פשט הכתוב, שאין ב"ד מחייבים ממון ע"פ הודאתו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בית דין הוא משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי כפל על פי עצמו, ולמדו מזה אף לשאר קנסות, שמן הסתם הכתוב מדבר בכל ענין.

המודה בקנס אינו חייב אפילו לצאת ידי שמים¹³, שדיני קנס תלויים הם בחיוב הבית דין בלבד, ואם הבית דין אינם דנים אותו, אף דיני שמים אינם שייכים בו¹⁴, שלא חייבה התורה קנס למי שעשה דבר שהקנס בא עבורו, אלא צייתה לבית דין שיחייבוהו ומאז מתחיל החיוב¹⁵.

בזמן הזה י"א שהתופס אחרי הודאת החייב, מוציאים מידו¹⁶ כל שהיתה התפיסה בעדים, וי"א¹⁷ שאין מוציאים מידו, שהודאת בעל דין כמאה עדים¹⁸, ויש שהוסיפו שהוא משום שהמודה באופן שאי אפשר לחייבו מחמת הודאה זו, כגון בזמן הזה שאין בית דין מומחים, אינו חשוב מרשיע את עצמו⁷².

¹³ ירו' כתובות סוף"ג ושבועות פ"ה ה"ו, הובא באו"ז ב"ק סי' שט וברשב"א כתובות מא ב וקדושין כד ב וב"ק עה א ובהג' הגר"א ב"ק עד ב; עי' תוס' כתובות לג ב ד"ה לאו, ועי' רש"ש שם, ועי' גיה"ש מכות ה א; פסקי ריקאנטי סי' תסא; עי' שימת מהריק"ש ב"ק שם, בד' רש"י שם ד"ה שכבר. ועי' ירו' שם, שהוכיחו מר' יהושע שאמר לר"ג, שהודאתו שסימא עינו של עבדו אינה מועילה לשחרר את טבי עבדו (עי' ב"ק שם), ועי' שעה"מ עבדים פ"ה ה"ז, שתמה שמא דוקא בזה אינו חייב לצי"ש, כיון שיש מ"ע לעבוד בעבד כנעני (ע"ע), ועי' שיי"ק לירו' כתובות שם ויד דוד ב"ק וקדושין שם ושו"ת הת"ם אה"ע ח"ב סי' קנא ורש"ש כתובות וקדושין שם ושו"מ רביעאה ח"א סי' כה (פו ד) ושו"ת הרי בשמים מהדו"ק סי' ק (צה ג) ואמרי הצבי ב"ק שם אות קמו (ה). ועי' אמרי הצבי שם, שפירש את הירו' דוקא בקנס של יציאת עבד בראשי אברים, ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סוס"י קא, שאפשר שדי' הירו' אינם עומדים במסקנא

¹⁴ עי' קצוה"ח סי' א ס"ק ז תרומת הכרי סוף סי' ד"ה ואחר, שו"ת נחל"ד סי' פו ד"ה והנה

¹⁵ אולם בחצי נזק של שור תם יש מהראשונים הסוברים שיש חיוב לצאת ידי שמים ואכמ"ל

¹⁶ עי' ב"י יו"ד רסו וש"ך שם ס"ק נב, בד' רמב"ם גניבה פ"ג ה"ה; שארית יוסף לטור חו"מ סי' א וצ, בד' טור שם ושם וסי' שמח עי' ד"מ חו"מ א אות ו, שכ"מ קצת ל' ראשונים וכ"כ בד' בנימין זאב סי' קלב בהגר"א שם ס"ק פ; ח"י בעל דברי חיים שבסו"ם דברי משפט סי' א; מרומי שדה ב"ק עה ב. ועי' ש"ך ובהגר"א יו"ד שם, שכ"מ בב"ק עד ב (ועי' להלן), ושיש לפרש בן ד' רמ"א שם

¹⁷ עי' טור חו"מ שמת, וסמ"ע סי' א ס"ק יח בדעתו, וש"ך יו"ד שם בד' הסמ"ע עי' לבוש יו"ד שם מועי' ב"ח חו"מ סי' ג, שני' שבהודה שלא בב"ד אין הודאתו מועילה, כיון שאינה מועילה אף בממון, ובהודה בפני ב"ד הדיוטות, נסתפק אם עשו חכמים תקנה לענין קנס שיחשבו כב"ד, לענין שיתחייב בהודאתו ועיין ש"ך חו"מ סי' א ס"ק טז, ונתה"מ שם ס"ק ה

¹⁸ שאין הבית דין מרשיעים אותו על פי הודאתו, אלא שהודאתו מועילה בזמן הזה שאין הבית דין מומחים, ואינו מרשיע את עצמו בהודאתו לברר שהתופס אינו גזלן, והמודה גורם בהודאתו שיוכל התופס לכופו על ידי תפיסתו

⁷² . שעמ"ש שם, בד' ד"מ וסמ"ע שם, ועי' ציון 385. וע"ש שבזמן שיש ב"ד מומחים, אף הודאה חוץ לב"ד אינה מועילה שלא יוצאו מהתופס, שהוא מרשיע את עצמו בהודאתו, כיון שאילו לא היה קנס היו העדים שהודה בפניהם יכולים ללכת לב"ד ולהעיד בפניהם על הודאתו, ויתחייב על פיהם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ג. המית שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו

המורה¹⁹ שהרג שורו את האדם וחייב עצמו בכופר או שחייב עצמו בנזק שלם כשהודה שהרג שורו המועד את שור חבירו אין דינו כמורה בקנס וחייב לשלם. אולם י"א²⁰ שפטור כיון שאין ממיתין השור על פיו וכל שאין שורו נסקל אין הבעלים משלמים כופר.

אולם המורה ששורו חייב מיתה כגון שהמית או רבע אדם אין ממיתים²¹ את השור על פיו²².

ד. המית שורי עבדו של פלוני אין משלם ע"פ עצמו

המורה שהמית שורו את עבדו של פלוני, פטור משלשים של עבד²³ ופטור מכל הקנס אף ממה שכנגד שווי העבד²⁴. וי"א שאף על פי שנפטר מכל הקנס, חייב הוא לשלם את דמי העבד, ככל מזיק החייב לשלם דמים²⁵.

ה. זה הכלל כל המשלם יתר על מה שהזיק אינו משלם ע"פ עצמו

¹⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ה הלכה יד

²⁰ אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך לב, כפר, טור רמז הערה 715
עי' או"י ב"ק סי' רז ורח. ועי' תוס' סנהדרין ב א וקר"ם נז"מ פ"י (להלכה ב, ועי"ש להלכה ט) ודרישה חו"מ א אות ד

²¹ עי' ב"ק מ: זבחים עא. ובכורות מא. ותמורה כח. וברמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה ב.
²² והנה בתוס' זבחים דף ע"א הקשו מנ"ל דאין נהרגין עפ"י הבעלים אמנם הוא מבואר בספרי פ' ראה בפסוק
שה כבשים ושה עזים תאכלו להתיר באכילה רובע ונרבע עפ"י הבעלים אך יש לתמוה למה צריך קרא ע"ז
דפשיטא דהא כמיתת הבעלים כך מיתת השור ואין הבעלים נהרגין ע"י עצמן לכן גם השור אין נסקל. מעשי
למלך שם

²³ המפורשים בתורה שמות כא פסוק לב אם עבד יגח השור או אמה כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור
יסקל

²⁴ ירו' כתובות פ"ג ה"י, שו"ת שמחת יום טוב (אלגזי) סי' לג; שו"ת רע"א ח"ג סי' עד.. וכ"מ בב"ק מג ב. וכ"מ
במלאכת שלמה כתובות

²⁵ ועי' ראב"ד נז"מ פ"י הי"ד, ושמחת יום טוב ומרכה"מ שם ומנ"ח מ' נא אות כו ושו"מ רביעאה ח"ג סי' צה
ורש"י ב"ק מג א וחזו"א ב"ק סי' יב ס"ק י ד"ה ודעת. ועי' מנ"ח שם אות ל, שלדעה זו כשיבואו עדים אח"כ
פטור משלשים של עבד, שהרי חייב את עצמו בהודאתו לשלם את דמיו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הקנסות שהמודה בהם פטור מלשלם, כוללים כל תשלום שהוא יותר ממה שהזיק, כגון תשלומי כפל שמתחייב הגונב מחבירו. ובכלל זה כל דבר קצוב, כגון חיוב שלשים של עבד כנוכר או מאה של מוציא שם רע, ואפילו התשלום שכנגד שיעור ההיזק חשוב קנס, והמודה בו פטור²⁶. ויש סוברים שאף תשלום פחות ממה שהזיק כגון תשלום חצי נזק של שור תם²⁷ חשוב קנס²⁸. כמו שיבואר להלן עמוד ב ויש מן האחרונים שכתבו שאף קנסות שאינם תשלום, יש בהם דין מודה בקנס²⁹. וכל המשלם יתר או פחות, כגון תשלומי כפל או חצי נזק הרי היתר על הקרן או הפחות קנס³⁰.

ו. פלגא ניזקא קנסא

יבואר להלן עמוד ב' בעזה"ת

ז. פחת נבילה ... שהבעלים מטפלין בנבילה ... שהתם משלם חצי נזק מגופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה

כל מועד³¹ משלם נזק שלם, ואם משלם בקרקע משלם מקרקעות היפות שבנכסיו, וכל תם משלם חצי נזק מגופו.

כיצד בהמה³² שחבלה בחברתה אם שינה ועשה מעשים שאין דרכה לעשותה תמיד והזיקה בהם, כגון שור שנגח או נשך, זהו שור תם וחייב לשלם חצי נזק מגוף המזיק עצמו.

כיצד, שור שזה מאה שנגח לשור שזה עשרים והמיתו, והרי הנבלה שזה ארבעה, דין התורה שהנבלה היא של הניזק והרי הנזק אינו אלא ששה

²⁶ שו"ת שמחת יו"ט שם ורע"א שם

²⁷ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ב הלכה ח

²⁸ ועיין רמב"ם שם ה"ז, שהיוב חצי נזק של צרורות אינו קנס

²⁹ רש"ש פסחים כ"א א, זכר יהודה (ברדיטשוב תרמ"ט) מערכה ב (ד א), ועי' גליוני הש"ס כתובות ל"א א, שהוכיח מחמין שעבר עליו הפסח, שלא בכל הקנסות שייך דין מוב"ק, ולא פ"י החילוק, וע"ש שכ"כ גם ע"פ דין מוכר עבדו להו"ל, שקנסוהו שיצא העבד לחירות,

³⁰ רמב"ם שם הלכה ח

³¹ שו"ע ונו"כ הו"מ שפ"ט ט

³² שו"ע ונו"כ שם ב ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

עשר, לפיכך בעל השור המזיק אינו חייב לשלם אלא שמונה שנאמר³³ (שמות כא פסוק לה) וְגַם אֶת הַיָּתֵי וְהַצֹּן, ואותם השמונה אינו חייב לשלם אלא מגוף השור שהזיק, שנאמר (שם) וּמָכַרוּ אֶת הַשּׂוֹר הַחַי וְהָצוּ אֶת כַּסְפוֹ.

ומכיון³⁴ שאינו משלם אלא מגוף השור, כלומר מדמי שור המזיק³⁵, אם המית שור שוה עשרים לשור שוה מאתים והנבלה שוה מאה, אין הניזק בעל הנבלה יכול לומר לבעל החי המזיק תן לי חמשים, שהוא חצי הנזק אלא אומר לו המזיק הרי שור שהזיק לפניך קחהו ולך אפילו אינו שוה אלא אחד, וכן כל כיוצא בזה.

העושה מעשה שדרכו לעשותו תמיד ומנהג ברייתו הוא הנקרא מועד, והמשנה ועשה מעשה שאין דרך כל מינו לעשותו כן תמיד כמנהג ברייתו, כגון שנגח או נשך הוא הנקרא תם, וזה המשנה אם הרגיל בו בשינויו ג' פעמים נעשה מועד לאותו דבר שהרגיל בו, שנאמר (שם פסוק לו) או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם וגו'.

ח. שייר חצי כופר

שור שהמית את האדם בכל מקום, בין גדול בין קטן בין עבד בין בן חורין אחד תם ואחד מועד בזמן שיש סנהדרין הרי זה נסקל, ואם המית את הגוי פטור כדיניהם, אחד השור³⁶ ואחד שאר בהמה היה ועוף שהמיתו הרי אלו נסקלין.

מה בין תם שהרג את האדם למועד שהרג, שהתם פטור מן הכופר, והמועד חייב בכופר ובלבד שיהיה מועד להרוג.

דף מא:

ט. כמה שהזיק משלם ע"פ עצמו אבל פחות... אינו משלם

ע"פ עצמו ... והלכתא פלגא ניזקא קנסא

³³ והתורה איירי בשוין, שור שוה עשרים שהזיק שור שוה עשרים והמיתו והנבילה שוה עשרה, שכשיחצו ויטלו כל אחד חצי החי וחצי המת נמצא שנשתלם זה חצי נזקיו דמעיכרא, דאף שלא נחסר לו מעיקרא אלא עשרה והוא נוטל מהחי שוה עשרה, מ"מ הרי המזיק נוטל מהנבילה חמשה, ואותן חמשה שהוא כדי חצי נזקו דמעיכרא הוא אשר יחסר לו. והתשלומין דחצי נזקו יהא בענין זה דחמשה גובה מגוף המזיק וחמשה השניים המזיק ישלם לו אותם במה שירצה, או משורו החי או מהנבילה שזיכתה לו התורה מהניזק, וזהו בשוים דאיירי בו התורה. ומהשוים נלמד לשאינם שוים. סמ"ע שם ד

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁵ סמ"ע שם ה

³⁶ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק י הלכה א ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

להלכה המודה מעצמו ששור תם שלו נגח, כיון שחצי נזק קנס אינו משלם על פי עצמו, כדין שאר הקנסות.³⁷

יש מן הראשונים שכתבו שקנס של חצי נזק אינו דומה לשאר קנסות, שלא אמרו שאינו משלם חצי נזק על פי עצמו, אלא שאם אינו רוצה לשלם אין בית דין כופים אותו ואין גובים ממנו. אך לפי שחצי הנזק מתשלומי הקרן הוא, ולכן אם הודה המזיק, אומרים לו בית דין: לך שלם³⁸, וכל שכן שאם תפס הניזק, שאין מוציאים מידו³⁹, אף על פי שתפס לאחר שהודה המזיק⁴⁰, ויש חולקים וסוברים שדין חצי נזק כשאר קנסות הוא⁴¹, ואין בית דין אומרים לו "לך שלם" על פי הודאת עצמו, וכן אם תפס הניזק מוציאים מידו⁴².

אולם לכו"ע⁴³ אין גובים אותו בחוץ לארץ, שאין דנים דיני קנסות אלא בסמוכים, ובחוץ לארץ אין בית דין סמוכים, וכן בזמן הזה שבטלה הסמיכה, אין דנים חצי נזק אף בארץ ישראל. שכל שאינו שכיח אין דנים בזמן הזה⁴⁴, ולפי שדרך בעל המזיק לשמרו ואין הדבר שכיח שיוזק, אין דנים אותו.

י. חצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא

שור או כל בעל חי אחר⁴⁵ שהזיק ברגלו הוא אב לנזיקין, שנאמר (שמות כב פסוק ד) וְשֵׁלַח אֶת בְּעִירָהּ בְּעִירוֹ וּבְעֵר בְּשֵׂדָה אַחֵר מִיִּטֵּב שְׂדֵהוּ וּמִיִּטֵּב פְּרָמוֹ יִשְׁלַם וּפִירוֹשׁוֹ כַּפְּשׁוֹטוֹ הוּא שֶׁהִבְהֵמָה הוֹלֶכֶת בְּרִגְלֶיהָ וְהַזִּיקָה בְּדֶרֶךְ הַיְלֻכָה,

³⁷ רמב"ם שם פרק ב הלכה ז וכ"מ שו"ע חו"מ א א

³⁸ חי"ב"ק הראב"ד לה ב, והובא בהשלמה סופ"ג וברשב"א לג א ולו א ובמאירי פו ב, וכן נראה דעת השו"ע חו"מ ת ד, עיין באה"ג וש"ך שם. אולם בביתאור הגר"א שם יג ביאר את דברי השו"ע באופן אחר

³⁹ חי"ב הראב"ד שם, והובא בראשונים הנ"ל וכ"מ נז"מ פ"ט הי"א. ועיי"ש במ"מ שכ"כ אף בד' הרמב"ם שם.

⁴⁰ שער המלך עבדים פ"ה הי"ז וקצוה"ח סי' פח ס"ק יד וישועות ישראל סי' א ס"ק ו ואו"ש נז"מ פ"ט הי"א, ועוד, בדעת הראב"ד, וכ"מ בראב"ד שם ובראשונים הנ"ל בשמו. ועיי' פנ"י לה א שכ"י בד' המ"מ בשם הראב"ד שמדובר כשתפס קודם ההודאה ושלא בעדים שיש לו מינו, אבל תפס בעדים מוציאים ממנו כמש"כ הרא"ש ב"ק סוף פ"א בשם הראב"ד, (והוא בהשגותיו על הרי"ף כתובות סופ"ג), ועיי' ישועות שם שהשיג על הפנ"י, ויתכן שדברי הראב"ד שהובא ברא"ש הם בשאר קנסות, מלבד ח"ג, ועיי"ש בהשגות הראב"ד שלא הוזכר ח"ג.

⁴¹ השלמה שם; רשב"א שם ושם; מאירי שם בשם יש חולקים.

⁴² נמוק"י לה ב; ויש"ש פ"ג סי' לה; ש"ך חו"מ סי' ת ס"ק יג; הגר"א ס"ק יג. וכ"כ בקצוה"ח סי' א ס"ק ת בד' הרמב"ן בספר הזכות כתובות סוף פ"ג.

⁴³ שו"ע ונו"כ שם א א

⁴⁴ סמ"ע שם ס"ק ד ה

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם שצ א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בו הנאה, וכל הדומה לדברים הללו הוא תולדותיו.

כל תולדות⁴⁶ המזיקין דיניהם כמו באבות שלהם, הוין מברגל שיש בו תולדה אחת שאינה כמוהו, ואיזו זו נזק צרורות, ופירוש צרורות כל מה שמזיק בכחה ולא בגופה נקרא צרורות, ויש לנו בה קבלה הלכה למשה מסיני שאע"ג שדרכה בכך כמו הרגל, אינו משלם אלא חצי נזק⁴⁷.

כיצד, בהמה שהלכה ברשות הרבים והתיזה ברגליה אבנים או צרורות ושברה כלים, הרי זה תולדה של רגל שדרכה בכך ופטורה ברשות הרבים כמו רגל, ובכל זאת אינה חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק, ואותו חצי נזק משלמת מן נכסי הבעלים ובקרקעות מן היפה שבקרקעות⁴⁸ ולא מגוף השור כשור תם, שתולדה דרגל הוא, אלא שהלכה למשה מסיני הוא שלא תשלם ברשות הניזק אלא חצי נזק, וכן הדין בכל מה שהוא אורחה ובא ההיזק מכחה ולא מגופה חייבת חצי נזק.

ומכיון שחייב זה הנו חייב ממון ולא קנס ונזקו הוא דבר מצוי ושכיח דנים אותו בבית הדין גם בימנו, למרות שמשלם פחות ממה שהזיק⁴⁹.

יא. האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכיל תרנגולי רבני משונה הוא

חיה⁵⁰ שטרפה בהמה ואכלתה או שאכלה בשר חי, דרכה בכך ומשלם נזק שלם אם עשתה זאת ברשות הניזק, אבל כלב שהמית כשב ואכלו, וחתול שהמית תרנגולים גדולים ואכלו, משונה הוא ואינו משלם אלא חצי נזק.

דוקא הפחת שפחתה המתה כלומר ההפרש שיש בין שווי הבהמה החיה לבין שויה של הנביל, ה משלם חצי נזק שזה הוא השינוי שאין דרכה להמית,

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁷ פירוש, אף על פי שהדברים נראים כסותרין זה את זה, שיש לו דין רגל לענין פטור ברשות הרבים ולענין חיוב תשלומין מנכסיו יש לו דין קרן שאינו משלם אלא חצי נזק אף ברשות הניזק, משו"ה כתב דהלכה למשה מסיני כן הוא ואין להרהר אחריה. סמ"ע שם ט

⁴⁸ סמ"ע שם ה

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם א א

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם שצא ו

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אבל דמי הנבילה שאכלה משלם ברשות הניזק נזק שלם, וברשות הרבים
מה שנהנית כדין שן, שהאכילה אינו שינוי שכן דרכו לאכול נבילות אפילו
של בהמות גדולות.

יב. ולא מגנינן בבבל אבל זוטרי אורחיה הוא ומגנינן ואי

תפס לא מפקינן מיניה

דיני ממונות צריכים בית דין של שלשה מומחים סמוכים, שנאמר (שם פסוק
ז) וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים וְזֶהוּ בְדִינִי בְּגִזְלוֹת וְחַבְלוֹת, וְקִנְסוֹת⁵¹, אבל
בהודאות והלוואות מספיק מומחה אחד או שלושה הדיוטות⁵².

בחזק לארץ שאין בית דין סמוכים, וכן בזמן הזה אף בארץ ישראל⁵³, אין
רשות לבי"ד לדון אלא בתורת שליחותם של בי"ד הראשונים הסמוכים שהיו
בארץ ישראל. ותקנת חכמים היא זו, משום נעילת דלת בפני לוויים⁵⁴, ולא
נתנו להם רשות לעשות שליחותם אלא בדברים המצויים ויש בהם חסרון
כיס, כגון הודאות והלוואות וכיוצא, אבל דברים שאינם מצויים, אף על פי
שיש בהם חסרון כיס, כגון בהמה שהזיקה לחברתה בנזקי קרן בין תם בין
מועד, או דברים המצויים אבל אין בהם חסרון כיס, כגון בושת או דיני
קנסות כתשלומי כפל קנס של אונס ומפתה וכיוצא, אין דנים אותם אלא
סמוכים, בארץ ישראל, ולפיכך אין דנים אותם בזמן הזה.

⁵¹ שכן שלש פעמים אלהים בפרשת שומר נאמרו, שהמפקיד טוען שהשומר שלח יד בפקדון, דהיינו גזלות,
וכן חבלות, שכן מה לי שחבל בגופו ומה לי שחבל בממונו, וכן בדיני קנסות, כגון תשלומי כפל ותשלומי
ארבעה וחמשה וכיוצא בהם

⁵² רבא אמר שאף הם צריכים מן התורה שלשה מומחים, שעירוב פרשיות יש כאן, אלא שכדי שלא תנעול
דלת בפני לוויים, שימנעו מלהלוות שמא יכפור הלוה ולא ימצא מומחים לכופו לדין, תקנו חכמים שאפילו
שלשה הדיוטות, שאינם מומחים, כשרים. רב אחא בריה דרב איקא סובר שבהודאות והלוואות מן התורה
כשר לדון אפילו אחד, ולהלכה נחלקו ראשונים: יש פוסקים כרב אחא שמן התורה אחד כשר וחכמים הצריכו
שלשה, ויש פוסקים כרבא שמן התורה צריכים שלשה מומחים וחכמים התירו אפילו אינם מומחים. עיין ש"ך
שם נ א

⁵³ שו"ע ונו"כ הו"מ א א

⁵⁴ ויש מהאחרונים שכתב ששליחות זו היא מן התורה, אלא שנמסר הדבר לחכמים להורות במה עשו אותנו
לשלוהים לדון מבלי סמוכים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכל אלו שאמרנו⁵⁵ שאין דנין אותו בזמן הזה, אם תפש הניזק דבר מה שהוא של מזיק⁵⁶, כשיעור מה שראוי לו ליטול על פי דין תורה⁵⁷, אפילו תפש בעדים אין מוציאים ממנו, ואם תפש יותר מכדי נזקו שמיין לו בית הדין כדי נזקו ומוציאים ממנו המותר, ואפילו תפש יותר מכדי נזקו אם היה מגיע לו מדין קנס כגון כפל או ד' וה' אין מוציאים⁵⁸, ואין דנין אלא להחזיר המותר.

אולם אם בא הניזק לב"ד קודם שתפש ואמר תשמו לי הנזק מיד כדי שאדע כמה יש לי לתפוש אם אוכל, אין נזקין לו כלל, שהרי זה כאילו דנים דיני קנסות ממש ששמיין כדי לגבות⁵⁹, אבל אם תפש שמיין ואומרים לו כך וכך תחזיר אם תפש יותר, ולא קודם שתפש דהוי כמי ששמיין לו מה שיתן לו.

ואם בא הניזק לב"ד ואמר לא תשמו לי כלום אלא קבלו עדותי שאם אתפוש משלו היום או למחר שלא יוציאנו מידי, אין ב"ד נזקין לו לקבל עדותו, דכיון דאין דנין דיני קנסות בבבל אין נזקין גם כן לקבל עדותו כלל, אף על פי שאין בו עתה הוצאת ממון מ"מ היא לבסוף אם יתפוס יבא לידי כך.

אבל אם תפש הניזק ותבעו המזיק לב"ד אומרים לניזק שיביא עדים, אם יראה לבית דין שבדין תפש, אומרים למזיק אין אנו דנין לך קנס אלא אם תרצה לפדות מה שתפש משלך תן לו כך וכך ממון, ואם תפש יותר אומרים לניזק החזר המותר. ואם לא הביא עדים שראוי לזכות בהם בדין אומרים לו להחזיר לו כל מה שתפש.

יפה כח הניזק בזמן הזה ממה שהיה בזמן המומחין וסמוכין⁶⁰, שבזמן שהיו מומחין אם בא המזיק לב"ד והודה על חיוב קנסו היו פוטרין אותו, שמודה בקנס פטור כמוט שנתבאר לעיל. ובזמן הזה אם יבא ויודה אין פוטרין אותו, שאין מועילה הודאתו לפטור אותו אלא כשיודה בפני ב"ד מומחין וסמוכין והם הנקראים אלהים בפרשה, ובזמן הזה שאין מומחין וסמוכין אין הודאתו בפניהם הודאה והרי זה כמודה חוץ לב"ד בזמן ב"ד שלא נפטר בכך, בין

⁵⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵⁶ מיהו מתם שמשתלם מגופו כתב המרדכי (ב"ק פ"ג סי' מ) שהיה דעת ריב"א לפסוק כר"ת (ב"ק מו: ד"ה ואי תפש) דוקא בתופס בהמה המזיקה דהוא משועבד ולא דבר אחר, ועיין מש"כ בתומים (סק"ג). אורים יב

⁵⁷ ולא על פי דיני ערכאות. ש"ך שם טו

⁵⁸ סמ"ע שם יח

⁵⁹ ומהרש"ל פסק כהרי"ף [ב"ק ל' ע"א מדפי הרי"ף] דבכל דבר שהוא ממון ואינו קנס אלא דלא שכיח שומעים לו, דתפיסה הוא דבר קל, ע"ש [פ"ח] סימן כ', ש"ך שם יז

⁶⁰ לבוש סמ"ע שם יח ש"ך טז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הודה קודם תפישה בין הודה אחר תפישה. וי"א⁶¹ שאם הודה נפטר אף בזמן הזה ושוב אין תפיסה מועילה.

אף על פי שאין נזקקין לניזוק לא לשום הנזק ולא לקבל עדותו נהגו קדמונינו וראשי ישיבות⁶² כי ראו היזק וחורבה גדולה יוצא במה שאין דיני דיני קנסות, ועשו תקנה לנדות המזיק עד שיפיים בעל דינו, אבל אין מדקדקין עליו לומר כך וכך קצבנו עליך לתת לו וגם לזה קצבנו ליטול כך וכך, כי זה היה דיני קנסות ממש, אלא משערין בלבם שיעור קרוב⁶³ ואין מגלין אותו, ומגדין המזיק עד שיפיים לניזוק, ורואין עד כמה מגיע מה שרוצה ליתן לו, אם הוא קרוב לאשר בלבם והניזוק אינו רוצה לקבל, אומרים לו אין בנו כח לנדותו יותר מכן ומתירין לו את נידויו, בעו נתפיים ובין לא נתפיים בעל דינו⁶⁴, ואם הוא רחוק ממה ששיערו בלבם אין מתירין אותו עד שיקרב לאותו שיעור.

אולם אין מנדים רק על כפל או ד' וה' אם כבר שילם את הקרן⁶⁵.

וכשמשערין י"א⁶⁶ צריכין לשער כל מה שמגיע לו מדין תורה, כגון כפל בגגב וד' וה' בטובח ומוכר וכה"ג. וי"א⁶⁷ שאין משערים אלא כדי מה שניזוק בפועל, וכן המבייש את חברו בדברים אף על פי שאין דיני אותו, מ"מ מנדין את המבייש עד שיפייסנו כראוי לפי כבודו, דיותר הוא בשת דברים מבשת של חבלה, שאין דבר גדול מלשון הרע ודבה שאדם מוציא על חברו, וקונסין אותו ומכין אותו מכת מרדות שעבר על לאו דלא תונו איש את עמיתו (ויקרא כה, יז), אף על פי שהוא לאו שאין בו מעשה שאין לוקין עליו, מ"מ תקנו רז"ל [עו' מרדכי ב"מ סי' שו] להכותו מכת מרדות או שיפדה עצמו בממון לפי ראות עיניהם, והכל לפי הענין לפי המבייש והמתבייש.

וכבר הסכימו האחרונים הגדולים שבדורינו למגדר מלתא שפדיון המלקות הוא בעד ל"ט זהובים, ולא מדינא אלא לפי צורך שעה ולפי ראות הדיינים.

⁶¹ אביו"ד סי' רס"ז סקנ"ב השיג הש"ך ע"ו והסכים לדעת הב"י דדוקא בבאו עדים אח"כ הוא דלא מהני הודאתו, אבל אם לא באו עדים אח"כ בממ"נ או דהודאתו כלא נחשב ואין בידו לתפוס או דהוי הודאה א"כ הוי מודה בקנס, וע"ש שהאריך בראיה ברורה מגמ', וכ"כ השארית יוסף, וכן מבואר ממש להדיא בנימוקי פרק מרובה (כט א), ע"ש, וכן הנכון. וכ' מהרש"ל (שם פ"א סי' מ"ג) דאין לתפוס ע"י גוי, ולא נתפרש בדבריו אי בדיעבד מהני תפיסה ע"י גוי או לא. אורים שם יב

⁶² דהוא רק מכת תקנה של גאונים ולא מדינא דש"ס כלל. לכן נראה דאם מת המזיק דאין לנדות בנו, דלא קנסו בנו אחריו, וכל התקנה היה שלא יתרבו בעלי זרוע ומזיקין בעולם, ודי שנקנס אותו, אבל בנו שלא היתה ידו במעל אין לקנסו, והבו דלא לוסף על תקנה, נראה לי. אורים שם יא

⁶³ סמ"ע שם יז

⁶⁴ רמ"א שם

⁶⁵ סמ"ע יח ש"ך יש

⁶⁶ שימת הלבוש שם ו

⁶⁷ סמ"ע שם יח

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

יג. מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ולא יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר ולא תשים דמים בביתך

ממה שנאמר בפרשת כי תצא (דברים כב פסוק ה) ולא תשים דמים בביתך הוזהרנו מהניח המוקשים והמכשולות בארצותינו ובבתינו כדי שלא ימותו בהם בני אדם.⁶⁸

וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה, ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר בלא תשים דמים.⁶⁹

ולכן אין להשאיר חוט השמל פתוח בהצרו, שמא יגע בו אחר ויתחשמל ח"ו. ולא ישאיר סולם רעוע בתוך ביתו, או גדר הנוטה ליפול, וכל כיוצא בזה.

ומשום כך אסור לגדל כלב רע⁷⁰ או כל היה רעה, אלא א"כ הוא אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהן, שאם לא כן כשאינו קשור הוא נובה ונושך ואשה שבאה לביתו, מפלת מיראתו.⁷¹

אולם בימינו מותר לגדל כלב שמירה כשצריכין לו ג"כ לשמור הבית, ואין צריך לקשרו. אולם אם הוא ידוע לכלב רע שיש לחוש שיזיק בני אדם, פשוט שאסור ג"כ לגדלו אלא א"כ הוא קשור בשלשלאות של ברזל.

⁶⁸ סה"מ לרמב"ם ל"ת רחצ

⁶⁹ שו"ע ונו"כ הו"מ תכז ח

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם תט ג

⁷¹ אך כשהוא קשור בשלשלאות של ברזל. דאז טעם שישוך וגם טעם שמנבח ומפילות הנשים מיראתו אין כאן, כיון דיודעין שהוא קשור לא מתיראין ממנו ואינן מפילות

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

י"א⁷² שכלב שאינו רע מותר לגדלו בכל גונו, ויש אוסרים⁷³. אולם על אף שאין לאסור מדין לא תשים דמים, אין⁷⁴ ללכת עם כלב בראש כל חוצות, מלבד במקום בו יש צורך גדול, כגון כלב נחיה לעיור וכדומה⁷⁵.

והרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם חשש⁷⁶ סכנת נפשות, וקצתם נתבארו בטור יו"ד סי' קט"ז, כגון מה שאסור לילך במקום סכנה כגון קיר נטוי וגשר רעוע וכיוצא בזה ולא יצא יחידי בלילה⁷⁷.

בכלל זה מי שיש לו מכונית⁷⁸, עליו ליזהר שהבלמים יהיו תקינים, ושהגה יהיה תקין, ויקפיד על חוקי התנועה, ולא יסע במהירות מופרזת, כדי שלא יביא עצמו ואחרים לידי סכנה. ומכונית החונה על המדרכה אם הדבר גורם להולכי רגל שירדו לכביש ולסכן את חייהם, עובר בכך על לא תשים דמים בביתך

כל העובר על דברים אלו וכיוצא בהם, ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך, או איני מקפיד בכך, מכין אותו מכת מרדות והנזהר מהם עליו תבא ברכת טוב⁷⁹.

מי שיש ברשותו דבר מזיק מנדין אותו עד שיסירו מפני שהוא עובר על לא תשים דמים בביתך בביתך שגורם היזק⁸⁰.

⁷² בהגהות מיימוניות פי"א מרוצה [סק"ג] כתב דדוקא כלב רע אסור אבל כלב שאינו רע מותר לגדל, וכן פסק הים של שלמה [שם פ"ז ס"ק מ"ה] ומביא ראיה מירושלמי [שם פ"ז ה"ז],
⁷³ בית יעקב שם

⁷⁴

ועוד וזה העיקר אצלי, במקומות הללו שהפקירות כך מצויה ויהדות כך נתרופפה, ורבים הם האנשים השחצנים ההולכין עם כלביהן בראש כל חוצות, אף שעפ"ד אפשר שאין זה בכלל מה שנאמר בסוף מרובה דלא יגדל את הכלב, והמגדל כלבים כמגדל חזירים, למה נפ"נ למיקם עלי בארור, כיון שבשו"ע חו"מ סי' ת"ט הגירסא לא יגדל כלב רע בתוך ביתו אלא א"כ קשור בשלשלאות, אכן מאן מפיס לידע אם זה הכלב אינו בסוג זה – והעיקר שאין זה רגש יהדות האמיתית להוליך עמו כלבים, רק האנשים השחצנים עושין כן. שו"ת חלקת יעקב אורח חיים סימן לד

⁷⁵ ועיי"ש ואגר"מ או"ח א מה אם מותר להכנס עם כלב נחיה לבית הכנסת.

⁷⁶ עיין אגרות משה חו"מ סי' עב דמכיון שאין בו ודאי סכנת נפשות אלא רק חשש סכנה אינו אסור אלא מדרבנן ועיין בשו"ת ציץ אליעזר חט"ו סי' לט ועיין שו"ת יביע אומר ח"א או"ח סי' כד אות ג. ועיין ספר שמירת הגוף והנפש במבוא פ"א שהאריך בענין זה

⁷⁷ שם סעי' ט חכמת אדם כלל סח סעי' ד

⁷⁸ כן כתב הנאון בעל מנחת יצחק בתשובה שפורסמה בספר משא הדרך (פרק א' עמוד 32) כבשו"ת שבט הלוי חלק ו' (סימן קיב)

⁷⁹ שו"ע חו"מ שם סעי' י

⁸⁰ חכמת אדם כלל קעב סעי' לו

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הדרן עלך אלו נערות

**א. נערה שנתפתתה בושתה ופגמה וקנסה של אביה ... עמדה
בדין עד שלא מת האב ... מת האב ... לא הספיקה לעמוד
בדין ... עמדה בדין עד שלא בגרה**

כבר התבאר לעיל דף מ. האנוסה והמפותה, בין⁸¹ שיש לה אב או שאין לה אב יש לה קנס כדלהלן.

שלשה דברים⁸² של מפתה ואלו הן קנס בושת ופגם מוסף עליהם צער באונס שהם ארבעה של אונס הרי הן של אב, שכל שבה נעורים לאב, ואם אין לה אב באנוסה הרי הן של עצמה. ובמפותה אינו חייב לה כלל שהרי מחלה למפתה שנתרצית לז⁸³. וי"א⁸⁴ שבמפותה קטנה אין שייל מחילה, וחייב לשלם.

אולם אם בשעה שבא עליה לא מחלה לו, קנסה לעצמה אף במפותה⁸⁵.

המתגרשת⁸⁶ מן הנישואין ועדיין היא נערה בתולה אין לה קנס, אבל המתגרשת מן האירוסין אם נאנסה יש לה קנס, וקנסה לעצמה, ואם נתפתתה אין לה קנס.

⁸¹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק א הלכה ט

⁸² רמב"ם שם פרק ב הלכה יד

⁸³ משנה למלך שם

⁸⁴ ערוה"ש קעז כנבדעת התוס' בין אם משום שפיתוי קטנה אונס הוא או משום שמחילת קטנה לאו כלום היא.

⁸⁵ שרשי הי"ם שם

⁸⁶ רמב"ם שם פרק א הלכה ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר לעיל לעיל דף לח. ולט. שהבת⁸⁷ שנתארסה ונתגרשה, ונאנסה או נתפתתה, קנסה לעצמה, ובושת ופגם לאביה⁸⁸, וי"א שאף קנסה לעצמה⁸⁹.

נאנסה או נתפתתה, ואחר כך נתקדשה לאחר, קנסה ושאר הדברים לאביה, שאין האירוסין מוציאן מרשות האב.

מפותה⁹⁰ או אנוסה שלא תבעה קנס בושת ופגם ובאנוסה אף צער, עד שבגרה או עד שנשאת, או עד שמת האב, שבכל אלו יוצאת מרשות אביה, הרי הארבעה דברים או השלשה שלה⁹¹, עמדה בדין ותבעה אותו ואחר כך בגרה או נשאת הרי הן של אב, ואם מת האב אחר עמידתה בדין הרי הן של אחין שהן יורשי האב מעת שעמדה בדין זכה בהן האב. וי"א⁹² שזה אינו אלא בקנס של אנוסה אבל בושת ופגם וצער, בין עמדה בדין בין לא עמדה בדין הרי הוא של אביה. ובמפותה עמדה בדין הרי הכל של אביה, לא עמדה בדין מסתמא מחלה והקנס אינו חייב לה כלל⁹³.

⁸⁷ רמב"ם שם פרק ב הלכה טז

⁸⁸ שאין האירוסין מוציאין מרשות האב, ולא נתמעט אלא הקנס. ויש מסבירים מפני שיכול למוסרה למנוול ולמוכה שחין, והרי עדיין יכול למוסרה גם לאחר שנתארסה ונתגרשה. כ"מ שם

⁸⁹ לפי שהוקשו לקנס, ולמי שזה ניתן, זה ניתן. רא"ש פ"ב סי' ה

⁹⁰ רמב"ם שם הלכה טז

⁹¹ ואע"ג שבושת צער ופגם ממון הוא ואין צריך העמדה בדין לחייבו, וא"כ זכה בהם אביה עוד קודם שיצאת מרשותו הרמב"ם ס"ל כשימת התוס' לחלוק משום דאיתקש להדדי, ועיקר הא דאיתקש הוא משום דכתיב ונתן לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה. אולם בזה פליג אתוס' דשיטתן דכל מקום דקנס הוי שלה גם בושת ופגם שלה, וא"כ בנערה שנתארסה ונתגרשה דקנסה לעצמה, גם בושת ופגם הוי שלה, ודעת רבינו דרק קנס לחודא הוי שלה, כנוכר וטעמו, דכל היכי דמגזירת הכתוב הוי שלה, ולא משום אפוקי מרשות האב, וכמו בנערה שנתארסה ונתגרשה, דאם בא עליה ונתארסה הוי של אביה, רק דמגזירת הכתוב הוי שלה, הוא דוקא בקנס לחודא, לא בבושת ופגם אבל כאן דמשום אפוקי מרשות האב הוי, כמו דקנס לעצמה כן בו"פ לעצמה. אור שמח שם

⁹² השגות הראב"ד שם לפי מה שביארו במשנה למלך שם לפי שהוא סובר כדעת הר"ן שכתב עלה דמתני' דעמדה בדין כו' דדוקא גבי קנס הוא דאמרינן דזכה האב דוקא בשעת העמדה בדין ואם מת או בגרה לעצמה אבל בשת ופגם ממון גמור הוא ולעולם הרי הוא של אב בין עמדה בין לא עמדה ואם מת האב הרי הן של אחים

⁹³ דכיון דמפותה ודאי מחלה אלא דבמה שזיכתה התורה לאב לא מציא איהי למחול ממון אביה שהרי היא ברשותו וכל שלא עמדה בדין בחיי אביה אינלאי מילתא דממון דידה הוא והרי מחלה בשלה והלא מעולם לא זכה אביה ואינלאי מילתא דשלה הוא והרי מחלה דמדעתה עבדה. מל"מ שם ולכאורה זה רק בקנס אבל בושת ופגם זכה אביה מיד ולא יועיל מחילתה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>